

Asia: VN/9952/2024

Hallituksen esitys eduskunnalle sähköisen tiedoksiannon ensisijaisuutta viranomaistoiminnassa koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Huomiot muutosehdotuksista

Oikeusrekisterikeskus kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta hallituksen esityksestä sähköisen tiedoksiannon ensisijaisuutta viranomaistoiminnassa koskevaksi lainsäädännöksi. Oikeusrekisterikeskus kannattaa lakimuutosta sähköisen tiedoksiannon ensisijaisuudesta, lakimuutoksen yhteydessä on huomioitava oikeusturvan ja yhdenvertaisuuden toteutumisen.

Vaihtoehtoisia asiointi- ja viestintäkanavia tulee kuitenkin tarjota niille, jotka eivät pysty käyttämään sähköisiä palveluita. Tunnistamme merkittävät kustannussäästöt, jotka seuraisivat lakimuutoksesta, joka tukee kestäväen kehityksen periaatteita. Huomioitava myös Suomi.fi herätteiden tarpeellisuus jatkossakin, jotta kansalaiset aktivoituvat hoitamaan asioitaan oikea-aikaisesti viranomaisasiointinnissa.

Oikeusrekisterikeskus kehittää parhaillaan oikeusministeriön hallinnonalaista yhteistä sähköistä asiointia, jossa tavoitellaan tuottavuushyötyjä. Virastorajat ylittävät sähköisen asioinnin kehittämisessä nähdään tarpeellisenä digitaalisten palveluiden kehittäminen ja käytön laajentaminen.

Huomiot tiedoksiantoa koskevista ehdotuksista (18-19 b §:t)

Oikeusrekisterikeskuksen näkökulmasta lakimuutos Suomi.fi käyttöön otosta ensisijaisena tiedoksiantokanavana niille hallinnon asiakkaille, joille se on mahdollista, vähentäisi merkittävästi TKJ kuluja ja paperipostia, näin vastaisi tarpeeseen tunnistaa hallitusohjelman mukaisia kustannussäästöjä.

Lakimuutoksen yhteydessä tulisi linjata selvästi mahdolliset edellytykset ja keinot viranomaispostin lähettämiseen yksityisiin digipostipalveluihin. Sähköinen tiedoksianto ensisijaisena

tiedoksiantokanavana lakimuutoksen yhteydessä tulee tarjota vaihtoehtoisia asiointi- ja viestintäkanavia myös niille asiakkaille, joilla ei ole mahdollisuuksia käyttää sähköisiä palveluita.

Huomiot sähköisen asiakirjan saapumista määräajassa koskevasta ehdotuksesta (11 §)

Oikeusrekisterikeskus tukee ehdotusta, jonka mukaan asiakirjan katsotaan saapuneen määräajassa, jos se saapuu viimeistään määräajan viimeisen päivän aikana, mikä selkeyttää määräajan noudattamista sähköisessä asioinnissa.

Asiakirjan saapumisajankohta tulee kuitenkin kirjata tai rekisteröidä luotettavalla tavalla, jotta sen saapuminen voidaan todentaa ja varmistaa määräajan noudattaminen. Oikeusrekisterikeskus korostaa asiakirjan eheyden ja alkuperäisyyden toteamisen tärkeyttä, tarkoittaen että asiakirjan saapumisajankohta ja sen sisältö on varmistettava tietoturvallisesti. Tämä asettaa tietoteknisiä erityisvaatimuksia sekä viranomaispostin lähettävään päähän että vastaanottavalle taholle.

Muut huomiot

-

Huomiot soveltamisalan muuttamista koskevasta ehdotuksesta esitutkinnan ja poliisitutkinnan osalta

Yhtenäiset sähköiset asiointitavat edistävän oikeusministeriön hallinnonalan keskeisen prosessin, rikosprosessin, asian hoitamista ja käsittelyaikojen tehostumista sekä laatua.

Huomiot oikeudenkäymiskaaren (erit. OK 11:3) ja oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain prosessiosoite- ja tiedoksiantosäätelyä koskevista ehdotuksista

Oikeusrekisterikeskus tukee edellä mainittuja ehdotuksia, jotka korostavat prosessiosoitteen merkitystä oikeudenkäyntiin liittyvien asiakirjojen lähettämisessä. Sähköisten asiointikanavien käyttö tehostaa ja nopeuttaa oikeudenkäyntiprosesseja, parantaen prosessien tehokkuutta ja vähentäen mahdollisia viivästyksiä.

On kuitenkin tärkeää varmistaa, että sähköisten asiointikanavien käyttö ei vaaranna asianosaisten yhdenvertaisuutta ja oikeusturvaa, ja että vaihtoehtoisia asiointikanavia tarjotaan myös niille henkilöille, joilla ei ole mahdollista käyttää sähköisiä tiedoksiantopalveluita.

Muut huomiot koskien oikeudenkäymiskaarta ja oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettua lakia

Oikeudenkäymiskaareen ehdotetut muutokset mahdollistavat sähköisen tiedoksiannon ilman vastaanottajan erillistä suostumusta, joka parantaa oikeudenkäyntiprosessin tehokkuutta ja modernisoi tiedoksiantomenettelyä.

Huomiot oikeudenkäyntimaksun porrastusta koskevasta ehdotuksesta hallinto- ja erityistuomioistuinten osalta

-

Esityksessä on arvioitu ehdotettavien muutosten perus- ja ihmisoikeusvaikutuksia, yritysvaikutuksia ja viranomaisvaikutuksia. Onko esityksessä otettu huomioon tältä osin keskeisimmät vaikutukset? Arvioitko muutoksilla olevan sellaisia vaikutuksia, joita esitysluonnoksessa ei ole tunnistettu?

Vaikutuksissa viranomaisiin on huomioitu lähinnä DVV ja Valtori ("Esityksen mukaiset muutokset vaatisivat yhteisten palveluiden kehittämistä. Kehitettävien palveluiden käyttöpalveluista vastaa valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskus Valtori."). Tosiasiallisesti muutoksella on vaikutuksia viranomaisten tietojärjestelmiin ja sähköisiin asiointeihin. Muutos tulee lisäämään asiakasyhteydenottoja viranomaisten asiakaspalveluihin varsinkin vuonna 2026 lain voimaan tulon jälkeen.

Muut huomiot

Oikeusrekisterikeskus pyytää sähköisten palveluiden käyttöönoton edetessä huomioimaan mahdolliset teknologiset haasteet, kuten tietoturva- ja tietosuojahaasteet, joilla voi olla vaikutusta palveluiden luotettavuuteen ja turvallisuuteen. Lisäksi sellaisten henkilöiden osalta, jotka vastaottavat käyttöön digitaalisia palveluita ensimmäistä kertaa, palvelun tarjoajan tulisi tarjota tukea palvelun käyttämisen aloittamiseen. Lakimuutoksen yhteydessä ratkaistavaksi tulee myös digitaalisten palveluiden ensisijaisuuden myötä henkilöiden sosiaaliseen eriarvoisuuteen asettaminen niiden osalta, jotka eivät pysty tai halua käyttämään sähköisiä palveluita.

Kivinen Jussi
Oikeusrekisterikeskus

Ainola Petra
Oikeusrekisterikeskus